

ali tudi s čitanjem tisti večer ni šlo. Listala je po knjigi, dokler ji ni pogled z neko čudno resnobo zastrmel v majhno sliko, ki jo je potaknila v knjigo bogve kdaj... Bila je fotografija gospe Koširjeve, ki jo je sama podarila preteklo jesen ob odhodu — in tistikrat se je zasvetilo v Kristininih očeh: spomnila se je, kako je popoldne zaman premišljevala v trnskem gradu, kje je videla dotično žensko, zdaj pa ji je bilo jasno. A vendar se ji je zdelo, da je na oni sliki, ki jo poseda gospod Bernik, gospa Koširjeva lepša in mlajša.

(Dalje prihodnjič.)

Književna poročila

Maksim Gorki, Foma Gordjejev. Roman. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček v Gorici, 1913. 80. 418 str. (Slovanska knjižnica, zv. 181—186).

Včasih so nas potepuške povestice, pesmi o sokolu, o valovih, ki naskakujejo jez in podobne, kar elektrizirale. Obsežni roman pa — kakor da je Pieškov v velikem opešal; tudi dramatik se ni v njem utelesil. To pa stoji, da je bil na prelomu stoletja on poleg Čehova najvažnejši borec proti gnilim socialnim razmeram, zastopnik teoretskih in praktičnih življenskih problemov. Samouk, skitalec kameleonske pestrosti v poklicu, je bil v tujini prečenjevan na rovaš zdravnika Čehova; oba pa sta privedla pripovedništvo iz abstraktnih tujih tirnic na domača istinita tla. Najvarneje stopa Gorki, kadar predstavlja bosjake: rojeni iz resnice in smelih sanj, kljubujoči tendencam svoje atmosfere, sovražniki kompromisov, hočejo ti čudaki lastno prosto pot skozi svet. Umestno prišedši v čas epigonske realitike so bili nov, osvežujoč tip ter ostanejo v bolj socialni nego umetniško opiljeni ruski knjigi zastopniki pete družabne plasti in varovanci Gorkega.

Med večja dela sodi gorenje. Naslovljenčev oče je bivši zajemalec vode, trgovec Ignat G., ki se je brez dušnih nadzmožnosti z jekleno žilavostjo dokopal do milijonov, čeprav je ta „razuzdanec“ ob kroničnih napadih pijanske strasti potrošil spoštovanja vredne vsote po beznicah. Edinca svojega, čigar zapeta in vase zaprta mati, anahoretska molokanka, je plačala prvi porod z življenjem, odgaja simpatični starec z intenzivno ljubeznijo, to pa v zmislu gosposke morale: „Če vidiš, da je človek močan in sposoben za delo, usmili se ga in pomagaj mu. A če je kdo slab in ne za delo, pljuni vanj in pojdi mimo“ (45). Dasi mladeniču bolj ugajajo pravljice postarne tete, deluje ta vpliv vendar precej dolgo, dokler ob očetovi rakvi ne izbruhne v njem latentna materina čud: brez zanimanja za kupčije in ladje se vlačí in veseljači z dekleti, od katerih ga ena označuje: „Ako pojo lepo pesem, plakaš; ako napravi kdo kaj podlega, ga nabiješ! Z ženskami si priprost in nisi nesramnež ž njimi“ (234). High-life ni privlačen za „skromnega milijonarja“, ki se ni pehal nikoli za umsko naobrazbo, ki srečuje tam zgolj hinavce ter koketke in kokotke: bogatin, pa se brati s potepuhi in popiva s proletarci, kjer se še bolj navzame idej enakosti, prostosti — tako da hoče po daljšem krokanju iz meglene želje po svobodi odstopiti ves imetek edinemu sorodniku, sivemu skopuhu Majakinu. To se zgodi, ko Foma na banketu zaluč

hvalisanim trgovcem svoj j'accuse, razgalivši njih podlosti, za kar ga kot blazneža postavijo pod nadzorstvo.

Junaku je sojeno, zapisano, kar ima biti: temnogleden idealist, modrovalec. Kot prorok in maščevalec je za ščepec prepatetičen. Docela drugo moralno ozračje, kot kontrast, obdaja botra Majakina, žilavega prevejanca stare šole, diplomata, ki slednjemu veljaku pokloni medeno besedo in ima gibko hrbtenico, ko da jo mazili z oljem. Pratičen filozof obrazovite govornice, nesistematičnih misli, toda plodnih... Sodeč po nekaterih rusizmih, ki jih bo naš jezik posrebal brez posledic, se zdi prevod Levstikov. Sicer razlika mika, a da je deklica Ljubovj krščena na par straneh na pet inšic, utegne delati preglavico glavam, ki imajo sive lase, oziroma plešo in nazore. Tisk daleko ni brezmadežen... V svojem snobizmu datira baje letos D' Annunzio 12+1, tukaj pa je zamolčano 12. poglavje, da se knjiga lahko konča s trinajstim.

Ant. Debeljak.

Spisi Mišjčkovega Julčka. VI. zvezek: Blago srce. S 4 slikami. V Ljubljani 1913. Last in založba „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. 8°. 110 str. Cena vez. 1 K 50 v.

Kakor jurčki po dežju, tako hitro se množe mladinski spisi Mišjčkovega Julčka. Tekom dobro enega leta je izšlo že šest zvezkov, dva pa se nam še obetata. To je vesel pojav na našem knjižnem polju: v leposlovju skoro popolna suša, mladinska književnost pa se tako bohotno razvija, da dobimo že vsak mesec novo knjižico v roke. Ali so naši mladinski pisatelji res tako plodoviti? Ali je knjižni trg za mladinsko slovstvo res tako ugoden? Kakor je videti, se oboje med seboj pogojuje: konjunktura je ugodna, tembolj, ker se ne poprašuje, kako je blago. A na to bi se moralo pred vsem gledati; v okrilju založništva naj bi se posebnemu knjižnemu odseku dali vsi doposlani spisi v pregled in oceno. Kar je klenega, bi se soglasno sprejelo; a pleve naj bi odletele. Če bi pričujoči Mišjčkov spis presojal resen cenzor, bi mu skrčil besedilo vsaj na polovico in to, kar bi ostalo, bi spričo hvaležne snovi utegnili biti prav dobra povest. Tako pa je natrpna s toliko gostobesednimi mašili, da rdeča nit glavne misli vedno bolj blede, dokler se ne skrotoviči v nezadovoljiv zaključek, da mora dobri Janko kot mučenik svoje usmiljenosti umreti, hudobni Koprivar pa ostane kljub svoji malopridnosti nekaznovan, dasi je bil ponaredil Jankov podpis na nakaznici, si prilastil tuji denar, na to vse tajil in končno še po krivem prisegel. Spis ima posvetilo: V spomin ravnatelju Jožefu Hubadu, z lično sliko M. Gasparija. Pisatelj poskus, povest samo spraviti v zvezo s simpatično osebnostjo rajnega ravnatelja kranjske gimnazije, pa se ni posrečil, ne v začetku, ne ob koncu. — Jezik teče pisatelju dokaj gladko, le prerad zaide v besedično nabuhlost. Radi tega so nekatere primere vse prej ko homerske; n. pr. „Spomini — naj svetijo v mlada srca kot luč na merniku, kot zvezda na nebu!“ (12) ali „Greh je kakor kvas...“, je kakor veter..., kakor kuga...“ (73). „Res je, še psu vstane dlaka, če ga pogladiš po grebenastem hrbtišču; kaj še človeku, ki tišči roke skrite“... (81). Tudi človeku vstane dlaka? Ali je dovtip ali hiba: „dosita so se navžili tečne dušne kaše v pravkar minulem šolskem letu“? (14) „Koraki mu počijo na uho“ (24) je neprimeren izraz. V pravopisnem oziru bi se dalo zopet marsičemu prirekati: so se izpogledali (31); stegniti roko (32); zmírajati (27); razvozljati (24); nedosledno je: trenotek in trenutek; nastežaj (21) in na stežaj (28). Tudi ta zvezek ima nekaj novih zverženek: kdovekako lična hišica (34); navsezgodaj (54); samprisebi, samodsebe, samzase i. t. d. Nikalni